

10 gr.

APC

10 gr.

NOWINY CODZIENNE

Nr. 301 A

Warszawa, sobota 8 października 1938 r.

Rok XIII

Posterunki polskie na nowej granicy witane entuzjastycznie przez ludność

CIESZYN, 7. 10. W piątek wojska polskie zajęły niewielkie obszary, wysunięte w kierunku Cierlicka, które stanowią ostatni skrawek powiatu cieszyńskiego.

Po osiągnięciu granicy, dzielącej terytorium, które przypada Polsce bez plebiscytu od terytorium plebiscytowego, ustawiono posterunki graniczne. Ludność miejscowa przyjęła wojsko polskie z radością. Oddziały wojskowe, które rozpoczęły marsz o godz. 10, ukończyły operację w godzinach południowych.

POWROT Z WOJSKA CZESKIEGO

CIESZYN, 7. 10. Przez punkty graniczne stanowiące dawniej granicę między Słowacją a krajem morawsko-śląskim, dzisiaj zaś granicę słowacko-polską, przechodzi wielu Polaków zwolnionych z armii czeskiej oraz Polacy zwolnieni z więzień czeskich.

Żołnierze wracają przeważnie w swych ubraniach cywilnych. Wielu jednak wraca w mundurach. Opowiadają oni że o zwalnianiu Polaków z wojska czeskiego, do wiedzieli się z radia ustawionego w koszarach. Mimo to należało, jak mówią — ostro się postawić, aby uzyskać zwolnienie. O zaprowiantowaniu wojsk czeskich stacjonujących na Rusi przykarpackiej opowiadają, iż wyżywienie żołnierzy pozostawia wiele do życzenia.

ZALUDNIANIE CZESKAMI OBSZARÓW PLEBISCYTOWYCH

PRAGA, 7. 10. Władze czeskie wydały przed kilku dniami zarządzenie wyzywające wszystkie osoby, stale zamieszkałe na tych terenach, które obecnie podlegają plebiscytowi, do natychmiastowego powrotu.

Zarządzenie to, zmierzające do utrzymania na terenach plebiscytowych jak największej ilości głosujących, opowiadających się za Czechosłowacją, wykonywane jest z niezwykłą ścisłością. Jednocześnie przedsięwzięto szereg środków uniemożliwiających pobyt na wspomnianych terytoriach, niepożądanym cudzoziemcom. Między innymi nakazano spis wszystkich obywateli przebywających na terytoriach plebiscytowych, przy czym osoby nie meldowane tam jako stali mieszkańcy zmuszone zostaną do opuszczenia Czechosłowacji.

Według ostatnich doniesień prasy władze czeskie w Kladnie skierowały przymusowo na terytorium obsadzone przez wojska niemieckie około 1000 uchodźców narodowości niemieckiej.

REORGANIZACJA SZKOLNICTWA

KATOWICE, 7. 10. W miarę o-

Dość pogodnie

Przewidywany przebieg pogody w dniu 8 b. m.
Po chmurnym i mglistym ranku w ciągu dnia dość pogodnie przy umiarkowanych wiatrach z południowego zachodu. Temperatura około 13 st.

bejmowania przez armię polską coraz to dalszych miejscowości Śląska Zaolzańskiego, odbywa się równocześnie stopniowo przemianowanie przez władze szkolne istniejących już instytucji szkolnych wszelkiego typu i rozpoczynają się prace nad zorganizowaniem polskiego szkolnictwa.

W dniu 3 b. m. utworzony został dla b. powiatu czesko-cieszyńskiego inspektorat szkolny nr. 2. w Cieszynie, którego kierownictwo objął dr. Stanisław Kuśnierz, dotychczasowy podinspektor szkolny na obwód szkolny chorzowski. Z chwilą objęcia pow. frysztackiego, utworzony zostanie dla tego obszaru inspektorat szkolny ze siedzibą we Frysztaście. Na inspektora szkolnego dla pow. frysztackiego wyznaczony został p. Józef Mucha, dotychczasowy inspektor szkolny katowicki.

Organizacja szkolnictwa na Śląsku Zaolzańskim, niezależnie od prac, prowadzonych w urzędzie wojewódzkim śląskim, wyd. ośw. publicznego, — zlecona jest i prowadzona przez specjalną 3-osobową komisję oświecenia, publicznego, czynną w Cieszynie. Na zajętych terenach nauka w szkołach z polskim językiem nauczania prowadzona jest bez przerwy. Ogłoszono obecnie dodatkowe wpisy do szkół powszechnych z polskim językiem nauczania.

Nauka w szkołach z czeskim językiem nauczania uległa przerwie ze względu na ucieczkę stalego dotychczasowego personelu nauczycielskiego. Władze szkolne uczynią wszystko, aby naukę we wszystkich szkołach na Śląsku Zaolzańskim podjąć na nowo w czasie możliwie najkrótszym, po przeprowadzeniu koniecznej korekty dotychczasowych programów nauczania.

: 7. 10. (Tel. wł. z Cieszyna). Jak się dowiadujemy, Komisa-

rzem Państwowym Trzynieckich Zakładów Tutniczych, został dr. Jan Zieleniewski, zarządca sądu, który dojrzał i przedsiębiorstw ks. Pszczyńskiego. Kierownikiem

działu handlowego Zakładów Trzynieckich, ma zostać, Stanisław Masior, były wicedyrektor eksportu żelaza zwanego ze „Wspólnotą interesów“.

Projekt ustroju Słowackiego państwa autonomicznego uchwali sejm czechosłowacki do 28 października

BRATYSŁAWA, 7. 10. NA KONGRESIE PRZEDSTAWICIELI STRONNICTWA SŁOWACKIEGO W ZYLINIE SFORMULOWANY ZOSTAŁ PROJEKT USTAWY, USTALAJĄCY SZCZEGÓŁY PRZEJĘCIA WŁADZY WYKONAWCZEJ NA ZIEMI SŁOWACKIEJ PRZEZ SŁOWACKI RZĄD AUTONOMICZNY. PROJEKT TEN UCHWALONY MA BYĆ PRZEZ PARLAMENT CZESKOSŁOWACKI NAJPOŹ-

NIJ DO DNIA 28 B. M.

W myśl tego projektu powołane zostaną do życia autonomiczne organy władzy wykonawczej na ziemi słowackiej.

Władzę wykonawczą na ziemi słowackiej wykonywać ma słowacki rząd, który składać się będzie z 5 ministrów z premierem na czele. Kompetencjom rządu nie będą podlegać następujące agendy: spraw zagranicznych, obrony narodowej oraz sprawy dłu-

gów państwowych.

Ministrowie słowaccy będą jednocześnie członkami rządu centralnego w Pradze.

Poszczególne agendy ministerstw rządu słowackiego podzielone będą w sposób następujący:

a) MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH (również agendy wymiaru sprawiedliwości, zdrowia publicznego i wychowania fizycznego);

b) MINISTERSTWO KOMUNIKACJI (sprawy poczty, telegrafu i komunikacji kolejowej);

c) MINISTERSTWO GOSPODARKI (roboty publiczne, handel, przemysł, rzemiosło i rolnictwo);

d) MINISTERSTWO KULTURY NARODOWEJ (oświecenie publiczne);

e) MINISTERSTWO FINANSÓW I OPIEKI SPOŁECZNEJ.

f) wszystkie ziemie słowackie podlegają autonomicznemu rządowi słowackiemu.

Proporcjonalny podział wydatków budżetu państwa czechosłowackiego ustalany będzie przez specjalną komisję.

MIN. TISSO W PRADZE

PRAGA, 7. 10. Uchwały powzięte w dniu wczorajszym na kongresie stronnictwa słowackiego, zaakceptowane przez rząd praski, dotyczą na razie uznania autonomii słowackiej, jako takiej, w szczególności zaś tylko w kwestii decentralizacji władzy wykonawczej.

Zarządzenie autonomistyczne organów ustawodawczych ustalone będą niebawem w dalszych rozmowach, jakie nawiązane zostaną między członkami rządu praskiego i członkami przyszłego rządu słowackiego.

Minister pełnomocny na Słowację dr. Tisso wraz z współpracownikami przybył dziś przed południem do Pragi.

Benesz opuścił Pragę

PRAGA, 7. 10. E prezydent republiki dr. Benesz, który wczoraj pożegnał się ze swymi współpracownikami, opuścił zamek na Hradczynie, udając się do swej prywatnej miejscowości Semínov, położonej o kilkadziesiąt kilometrów na południe od Pragi.

Niedzielnym numer ABC

W jutrzejszym numerze „ABC“ ukaże się artykuł Adolfa Nowaczynskiego p. t. LIST OTWARTY DO MŁODEGO ONROWCA, PIERWSZY LIST PAWŁA DUNINA, ARTYKUŁ JERZEGO STOKOWSKIEGO O ZAMÓCIU, bogaty dział, ilustracyjny, strona humoru, nadto zaś, jak zwykle obfita treść informacyjna. Cena wraz dodatkiem niedzielnym tylko 10 groszy.

Pogwałcenie umowy? Niemcy zabrali więcej aniżeli przyznano im w Monachium

PRAGA, 7. 10. Wiadomość o zamierzonym obsadzeniu przez wojska niemieckie t. zw. 5-ej strefy, które obejmuje terytoria, podlegające dopiero plebiscytowi wywołała w tutejszych kołach rządowych niezwykle poruszenie i zdenerwowanie. Sprawa ta była przedmiotem całonocnych obrad gabinetu i została definitywnie przesądzona.

Zdaniem czechosłowackich czynników urzędowych, w szczególności, ustalanych przez komisję delimitacyjną, przewidującą od-

danie Rzeszy niemieckiej obszaru, ustalone przez komisję szczegóły wykraczają poza ustępstwa terytorialne, zaakceptowane przez rząd praski pod naciskiem mocarstw.

Nie mniej ze względu na bezapelacyjny i techniczny charakter postanowień monachijskich i postanowienie komisji berlińskiej, tak podkreślono w komunikacie radiowym, wydanym wczoraj późnym wieczorem, rząd czechosłowacki nie widzi innego wyjścia

niż przyjęcie powyższego rozwiązania jako niezmiennego fakt.

Dzisiejsza prasa czeska zamieszcza tylko wczorajszy komunikat radiowy, powstrzymując się od wszelkich komentarzy. Jedynie w tytułach dzienniki dają wyraz swemu rozgoryczeniu, podkreślając jednak, iż wobec definitywnego rozstrzygnięcia mocarstw, mimo iż piąta strefa rozciąga się na obszary częstokroć w większości czeskie, wszelkie protesty są bezcelowe.

Czechosłowackie metamorfozy

Przemiany, jakie dokonują się w Czechosłowacji, sięgają niezwykle daleko. To już nie jest utrata ziem, które etnograficznie, a często nawet historycznie nie były czeskie. To są przemiany, sięgające o wiele głębiej. Ostatnie dni przyniosły dwa fakty, bardzo istotne. Pierwszym z nich, to kategoryczne żądanie autonomii przez całe niemal społeczeństwo słowackie, drugie, to dyktando prezydenta Benesza, jednego z twórców państwa Czechosłowackiego.

Spółczesność polską, nie może obojętnie obserwować przemian, które następują w Czechosłowacji. Dzieją się tam bowiem fakty, które najgłębiej nas obchodzą, fakty, wobec których nie możemy być obojętni.

Nie możemy być obojętni przede wszystkim dlatego, że

w granicach państwa Czechosłowackiego, już po odstąpieniu części Śląska Zaolzańskiego, mieszkają jeszcze Polacy, stanowiąc na pewnych obszarach, większość ludności. Wchodzą tu przede wszystkim w grę okręg czadecki, część Śląska Zaolzańskiego. Wobec przemian, jakie nastąpiły w Czechosłowacji, ziemie te muszą bezwzględnie powrócić do Polski. Przyłączając je do Polski, spełniamy tylko prymitywny obowiązek w stosunku do Polaków, mieszkających w obcym państwie.

Ale nie na tym ograniczają się nasze zainteresowania przemianami czechosłowackimi. Czechosłowacja stanie się niewątpliwie, terenem ścierania się obcych wpływów. Należy przypuszczać, że wpływy rosyjskie znacznie się skurczą. Natomiast możliwy jest

wzrost wpływów niemieckich. W interesie zaś Polski leży, by w Czechosłowacji nie decydowały, jakiegokolwiek obce wpływy, by pozostała ona tym najdalej na zachód wysuniętym bastionem słowiańszczyzny. Może ona nim być tylko wtedy, gdy stosunki polsko-czeskie, ulegną zdecydowanej poprawie.

Po oddaniu nam reszty ziem polskich, nie już nie będzie stało na przeszkodzie. Droga do wzajemnego porozumienia, będzie całkowicie otwartą.

Pewne utrudnienia będą oczywiście z tego powodu, że Czechosłowacja nie od dziś wychowywała się w ideologii wolnomularskiej. Tego rodzaju przeszkody występowały już niejednokrotnie. Oczywiście w pewnych warunkach mogą być one przezwyciężone, wszak pod Grunwaldem z

Krzyżakami wraz z wojskami polskimi, walczyły czeskie hufce husyckie, mimo że król Jagiełło, a wraz z nim cały naród polski, odznaczał się żarliwą wiarą katolicką. Ale brak różnic ułatwia oczywiście współdziałanie.

Wpływy katolickie i narodowe w Czechosłowacji, były dotychczas słabe. Ale w dobie tak zasadniczych przemian, jakim podlega Czechosłowacja, może nastąpić również zdecydowana zmiana, jeśli chodzi o nastawienie ideowe. Ideologia wolnomularska w gruncie rzeczy zbankrutowała w Czechosłowacji. W tych warunkach może nastąpić żywiołowe odrodzenie ideałów narodowych i katolickich. Z punktu widzenia polskiego, taki rozwój wypadków byłby jaknajbardziej pożądanym.

J. K.

NA TYM WŁASNIE POLEGA NASZA WIELKOŚĆ

I CHWAŁA, BY DOKONAĆ WSZYSTKIEGO, CO NAM TYLKO

WSKAZAŁA

MOC WEWNĘTRZNA, NIE DBAJĄC,

O I KIEDY NAS CZEKA.

Adam Asnyk.